

Το ποντιακό χωριό Χανκαβάν της Αρμενίας - Η γοητευτική ιστορία της Ελεονώρας Αυγητίδου ..ΕΙΚΟΝΕΣ-BINTEO

[/ Αφιερώματα](#) / [Πολυμέσα - Multimedia](#) / [Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#) / [Συνεντεύξεις](#)

Η Ελεονώρα Αυγητίδου είναι μια σπουδαία γυναίκα. Μια σπουδαία Πόντια γυναίκα που κόντρα σε κάθε δυσκολία, ακόμα κι αν γονατίζει για λίγο, σηκώνεται, χαμογελά και συνεχίζει δίνοντας το παράδειγμα σε άλλους. Εδώ και μερικά χρόνια η Ελεονώρα, που γεννήθηκε στο ποντιακό χωριό Χανκαβάν της Αρμενίας αλλά μεγάλωσε στο γειτονικό Ραζντάν, γύρισε στη γενέτειρά της, από την Κομοτηνή όπου είχε καταλήξει με τον σύζυγό της Σταύρο και τα παιδιά της το 1989.

Η ιστορία της ζωής της, από την Αρμενία στην Ελλάδα και πίσω στην Αρμενία, μοιάζει με παραμύθι – λίγο σκοτεινό μερικές φορές, τις πιο πολλές όμως λουσμένο από το φως της αλληλεγγύης.

Το rontos-news.gr βρήκε την Ελεονώρα και τον Σταύρο στο ζεστό σπιτικό τους στο Χανκαβάν, το τελευταίο ποντιακό

χωριό της Αρμενίας. Ήταν πριν από το καλοκαίρι, μια μέρα με πολύ χιόνι, όπως και σήμερα, μας είπε στο τηλέφωνο.

Μας φιλοξένησαν τρατάροντάς μας χειροποίητα γλυκά και τσάι και μετά, μαζί

κάναμε και μια επίσκεψη στη γιαγιά Ναταλία και τον παππού Γιωρίκα, Πόντιους από κούνια, που ζουν επίσης στο χωριό όλη τους τη ζωή.

Στο περιποιημένο σπιτικό της Ελεονώρας και του Σταύρου, όπου παρά την παγωνιά και το χιόνι κατάφεραν να δίνουν ζωή ακόμα και στο ταπεινό φυτό που έφεραν από την Ελλάδα, έγινε η συνέντευξη.

Πότε ήρθαν οι πρώτοι Πόντιοι στο Χανκαβάν;

Ήρθαν το 1830. Ήταν έξι-επτά οικογένειες. Όλοι ξεκίνησαν από τον Πόντο. Το δικό μου το σόι ήταν Σανταίοι, του Σταύρου από την Αργυρούπολη. Το χωριό τους, από ό,τι έλεγε η γιαγιά του, λεγόταν Παντζαρό, κοντά στο Καρς, κάπου εκεί.

Ήρθαν για να δουλέψουν;

Όχι, φύγανε για να γλιτώσουν από τους Τούρκους.

Ήδη από τότε;

Ναι, ήταν το πρώτο κύμα μάλλον... Από τότε είμαστε. Πολλές γενιές εδώ.

Ο Σταύρος μάς δείχνει τα γκρεμισμένα σπίτια και πλάι τη μοναδική αίθουσα συγκέντρωσης.

Διατήρησαν και τη θρησκεία τους, σωστά;

Ναι. Και τη θρησκεία και τη γλώσσα τους. Τα ποντιακά. Πάνω από 150 χρόνια μέيناμε εδώ και δεν τη χάσαμε τη γλώσσα. Στην Ελλάδα μπορεί να τη χάναμε...

Όταν ήρθαν έφτιαξαν το χωριό ή το βρήκαν;

Όταν ήρθαν, ενώθηκαν με άλλες οικογένειες από τον Πόντο. Γι' αυτό είχαμε και Κερασουνταίους και άλλους. Τον δικό μου τον προ-προπάππου τον λέγανε ποντριάτσικ - σαν εργολάβος ας πούμε. Ήταν πολιτικός μηχανικός αλλά και όλοι αυτοί που έρχονταν ήξεραν, γιατί σε εκείνα τα μέρη δούλευαν στα ορυχεία. Ήρθαν λοιπόν, και περνώντας τα σύνορα από το Κιμρί -εκεί που παλιά λεγόταν Αλεξανδρούπολη- ρώτησαν πού να βρούμε ένα μέρος που να έχει μεταλλεία. Και τους πρότειναν να έρθουν εδώ γιατί είχαν ορυχεία οι Γάλλοι. Χωριό δεν υπήρχε

όμως. Οι άνθρωποι εδώ τους φιλοξενήσανε, να μείνουνε να δουλέψουνε, τους έδωσαν κάποια χρήματα και άρχισαν σιγά-σιγά να κάνουν σπίτια.

Και έφτιαξαν ένα ποντιακό χωριό...

Ναι, το πρώτο ποντιακό χωριό στην Αρμενία, που μάλιστα κράτησε την ποντιακή διάλεκτο.

Χωριανοί σε στιγμή ανάπαυλας από τις δύσκολες εργασίες στην κρύα φ

Τι σημαίνει Χανκαβάν;
Σημαίνει τόπος με ορυχεία.

Η εκκλησία τό πότε είναι;
Δεν θυμόμαστε ακριβώς, αλλά από τα πρώτα χρόνια. Μετά την ξαναφτιάξαμε και το στίλ της μοιάζει πιο πολύ με τις γεωργιανές εκκλησίες.

Εσείς εδώ γνωριστήκατε με τον Σταύρο;
Ναι. Εγώ μεγάλωσα στο Ραζντάν αλλά όλοι οι Πόντιοι ήταν από αυτό το χωριό. Όπου κι αν πήγαιναν, γύριζαν. Εδώ βρισκόμασταν, εδώ γιορτάζαμε, εδώ κάναμε Πάσχα. Αγαπούσαμε πολύ το χωριό.

Ο θεός Γιώργος και η Ναταλία δεν έφυγαν ποτέ;
Όχι. Πάνε στην Ελλάδα αλλά έρχονται πάλι.

Μια απολαυστική συνομιλία με το ζεύγος Ευφραιμίδη, γέννημα-θρέμμα του χωριού

Εσείς πότε φύγατε για την Ελλάδα;
Το 1989. Ήμαστε η πρώτη οικογένεια που έφυγε από την Αρμενία για την Ελλάδα. Μόλις ακούσαμε ότι το προξενείο άρχισε να δίνει άδειες, πήγαμε στο Σοχούμι στην Αμπχαζία και μέσω ενός συλλόγου που γράφτηκε ο Σταύρος μπορέσαμε να πάρουμε το χαρτί και να πάμε στην Ελλάδα. Ήταν η μεγαλύτερή μου χαρά.

Πώς αποφασίσατε να φύγετε, και να πάτε πού;
Η ιστορία μας είναι μακριά. Με πλοίο πήγαμε στον Πειραιά από την Οδησό.

Είχατε φίλους εκεί;
Δεν είχαμε κανέναν! Και μέχρι τώρα αναρωτιέμαι πώς έγινε. Και αν δεν πίστευα στην τύχη, τώρα πιστεύω. Γιατί δεν είχαμε κανέναν και πήγαμε εκεί με δύο μικρά παιδιά. Τρελοί πρέπει να ήμασταν. Δεν μπορώ να το εξηγήσω.

Η Ελεονώρα στην κουζίνα της μας περιποιείται

Πώς πήρατε μια τέτοια απόφαση; Ήταν τόσο χάλια εδώ;

Όχι. Όταν φύγαμε δεν ήταν τόσο άσχημα. Και ξέρετε κάτι; Εμείς τώρα καταλάβαμε ότι αγαπάμε πάρα πολύ την Ελλάδα. Από το '60 παίρναμε εφημερίδα ελληνική από την Τασκένδη, που δεν καταλαβαίναμε τίποτα! Ή τη νύχτα, καθόμασταν καρφωμένοι στο ραδιόφωνο... Από τις 15 λέξεις τη μία πιάναμε και λέγαμε «αυτό είναι, αυτό είναι...».

Άρα ελληνικά δεν μιλούσατε. Μεταξύ σας ποντιακά και έξω αρμενικά;

Ναι. Και ρώσικα.

Και πώς ξεκινήσατε λοιπόν;

Πάντα λέγαμε για την Ελλάδα αλλά δεν πιστεύαμε ότι θα είχαμε ποτέ την ευκαιρία να πάμε. Μόλις όμως άνοιξε ο δρόμος, το κάναμε.

Εγώ ήμουν καθηγήτρια στο σχολείο και ο Σταύρος κατασκευαστής μηχανικός σε μεγάλο εργοστάσιο.

Και τα παράτησες όλα...

Τα παράτησα όλα. Δεν ξέρω γιατί. Μια εσωτερική φωνή μου έλεγε ότι όλα θα πάνε καλά.

Ήρθατε λοιπόν στον Πειραιά...

Ναι. Πάνω στο πλοίο λέγαμε «δεν μας ξέρει κανένας εκεί, τι ήταν αυτό που κάναμε; Πού θα πάμε;». Δεν αλλάζανε τότε και πολλά λεφτά. Μας αλλάξανε μόνο 63.000 δραχμές. Φτάσαμε και νομίζαμε ότι θα μπορούσαμε να συνεννοηθούμε, αλλά κανείς δεν ήξερε ποντιακά.

Με κάτι λίγα αγγλικά μάς δώσαν να καταλάβουμε ότι κάπου κοντά έχει ξενοδοχείο. Πήγαμε εκεί, ήταν Παρασκευή. Μέχρι τη Δευτέρα τα λεφτά μας τελειώσανε και γυρίζαμε γύρω-γύρω με τα παιδιά μας και την οικογένεια του ξαδέλφου του Σταύρου στον Πειραιά. Μας πιάνει ένας πανικός. Πού θα πάμε; Κάποια στιγμή μπαίνουμε σε ένα μάρκετ, να φάνε κάτι τα παιδιά μας, αλλά δεν μπορούσαμε να το ζητήσουμε. Θυμάμαι γιαούρτι θέλαμε, και στα ποντιακά το λέμε ξύγαλα. Πώς να το πω; Το είπα όπως το ήξερα και μου απάντησε: μα τι θέλεις, ξυνόγαλα; Μεγάλη ταλαιπωρία.

Όμως αυτή που είχε το κατάστημα ένιωσα πως είμαστε απεγνωσμένοι, έδωσε κάτι στα παιδιά κι εμένα μου κακοφάνηκε. Μα τι γίνεται, λέω, μας πέρασε για γύφτους; Με πιάνει ένα κλάμα και ένα παράπονο. Και της λέω, δεν ήρθαμε να μας δώσετε τσάμπα (όσο μπόρεσα να της εξηγήσω). Μας είπε όμως -μάλλον μας συμπάθησε- πάρτε αυτήν τη διεύθυνση και θα πάτε έτσι κι έτσι στην Καλλιθέα, στον ποντιακό σύλλογο στην Αργώ. Πάλι όμως δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε καλά. Τι να κάνει;

Παίρνει τηλέφωνο και έρχεται ένας οδοντίατρος Πόντιος. Όταν μας μίλησε στα δικά μας... φύγαν τα δάκρυα μου. Ένας άνθρωπος που μιλάει σαν κι εμάς!

Μας πήρε στο σύλλογο -φαίνεται είχε πει στα παιδιά και όλη η νεολαία είχε μαζευτεί εκεί-, χαρά, μας έβγαζαν φωτογραφίες, και μετά άρχισαν έναν χορό για να μας κάνουν να αισθανθούμε καλά, κι από εκεί μας ανέλαβαν. Δεν θα το ξεχάσω ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ο Βλάσης Αγτζίδης, ο Χρήστος Σοφινίδης και πολλά άλλα παιδιά. Και ένας Νίκος, που είχε μια ταβέρνα, τον βλέπαμε συχνά στην τηλεόραση με τον Παύλο τον Κοντογιαννίδη, και κάθε μέρα μας πήγαιναν στην ταβέρνα του να μας ταΐσουν. Μια, δυο, τρεις... και για να μην αισθανόμαστε άσχημα έβαζαν όλα τα τραπέζια δίπλα-δίπλα και τρώγανε μαζί μας. Αυτός ο άνθρωπος φαντάσου τι ζημιά είχε!

Εμείς όμως είπαμε όχι. Μόνο τα παιδιά. Εμείς κάτι θα κάνουμε. Μας πληρώναν το ξενοδοχείο και ταυτόχρονα τρέχανε για τα χαρτιά μας, στον ΟΑΕΔ, παντού. Εμείς σαν τυφλοί ήμασταν. Τέλος πάντων κάναν ό,τι κάνανε και μας πρότειναν και δουλειά. Όμως εμείς με τη νοοτροπία που είχαμε προσπαθήσαμε να αποκτήσουμε ένα σπίτι. Μας έλεγαν ότι εδώ στην Ελλάδα η δουλειά φέρνει σπίτι, δεν φέρνει το σπίτι δουλειά. Ο Νίκος έλεγε να μείνουν τα κορίτσια να δουλεύουν στην ταβέρνα. «Τώρα, για λίγο, για να επιβιώσετε». Εγώ όμως ήμουν καθηγήτρια και ντρεπόμουν. Όταν όμως είδαμε ότι δεν γινόταν τίποτα, πήγαμε στη Θεσσαλονίκη, συνεννοηθήκαμε με τον σύλλογο «Παναγία Σουμελά» και μείναμε εκεί.

Ο Σταύρος Αυγητίδης μάς μιλά για το ελληνικό σχολείο στο Χανκαβάν, που ιδρύθηκε πριν από 175 χρόνια!

Μετά ο Σταύρος μάς άφησε κι έφυγε και πήγε στην Κομοτηνή, να δούμε πού υπήρχαν άδεια σπίτια. Βρήκαμε ένα σπίτι που το είχαν δώσει σε κάποιον που ήταν αλκοολικός, ναρκομανής, και το παράτησε. Ήταν τόσο βρόμικο, που κι αυτοί που είχαν ανάγκη δεν μπαίναν μέσα. Εμείς πήραμε τα φάρμακα, μπήκαμε, το καθαρίσαμε και μείναμε.

Δουλειά βρήκατε;

Από δω κι από κει. Δούλεψα και στις ταβέρνες, η ΧΕΝ με βοήθησε πολύ. Τότε ήταν που μαζικά άρχισαν να έρχονται οι Πόντιοι και τα παιδιά δυσκολευόντουσαν με τη γλώσσα. Σε μερικούς καθηγητές από τους δικούς μας ακόμα και ψωμί μας έδωσαν, για να μάθουμε ορολογία και να βοηθήσουμε τα παιδιά. Ένα-δυο χρόνια με τη ΧΕΝ, άρχισα να διαβάζω ξανά την ιστορία της Αρμενίας, που την παρουσίαζα στους ντόπιους, στους Έλληνες και τις Ελληνίδες. Αν και έχω σπουδάσει μαθηματικός στην Αρμενία...

Και μετά από χρόνια αποφάσισες να ξαναγυρίσεις στην Αρμενία...

Ναι, δεν έγινε σε μια μέρα. Πέρασε ο καιρός, μεγαλώσαμε, και τα πράγματα ήρθαν έτσι που γύρισα. Άκου σύμπτωση: πριν από 3-4 χρόνια με πήραν φίλες μου από το Παρίσι και μου λένε να μαζευτούμε στην Αρμενία; Είχα 22 χρόνια να έρθω και φοβόμουν. Ο Σταύρος λέει θα πας. Σηκώθηκα και ήρθα. Και όταν ήρθα δεν μπορούσα να βγάλω από το μυαλό μου την επιστροφή.

Όχημα... ειδικών συνθηκών για τη χιονόπτωση. Βρισκόμαστε άλλωστε σε υψόμετρο 2.300 μέτρων!

Για μας στην Ελλάδα όλο και πιο δύσκολα γίνονται τα πράγματα. Και η αξιοπρέπειά μας δεν μας επιτρέπει να γίνουμε φόρτωμα στα παιδιά.

Σύνταξη δεν βγάλατε;

Όχι, τίποτα. Μετά από τόσα χρόνια σκληρής δουλειάς... Ξέρεις πώς κολλάνε τα ένσημα στις ιδιωτικές επιχειρήσεις... Τα τελευταία χρόνια μόνο ο Σταύρος δούλεψε στην Πυροσβεστική εποχικός κι εγώ από εδώ κι από εκεί. Δούλεψα σε ένα ξενοδοχείο που αποδείχτηκε ότι ήταν της μαφίας και τον ιδιοκτήτη τον

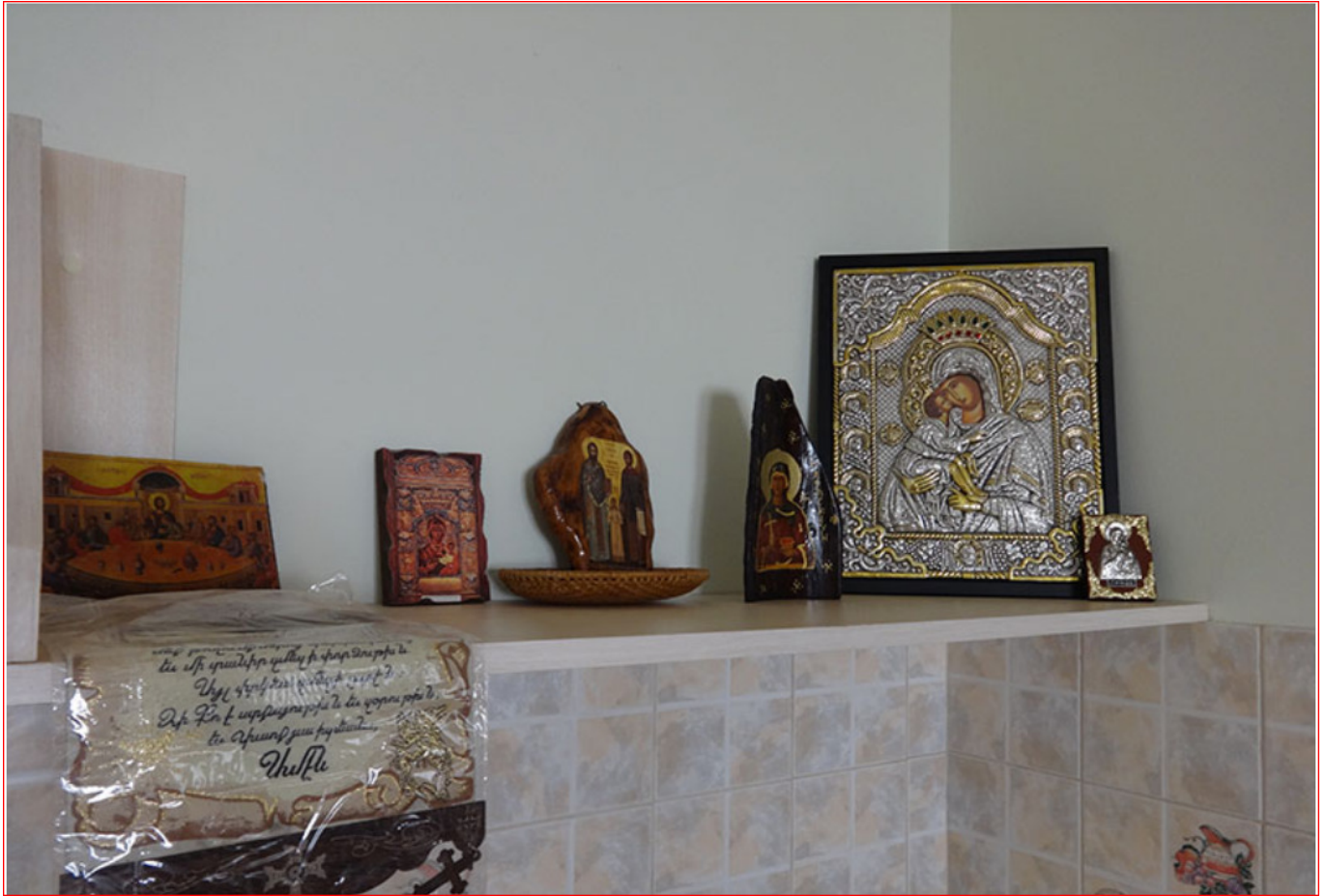
συνέλαβαν. Έτσι κανένας μας δεν έβγαλε σύνταξη.

Και δεν είχατε δικαίωμα ούτε σε αυτό το επίδομα που έδιναν στους παλινοστούντες;

Όχι, γιατί ήμαστε μικροί ακόμα. Για τις δουλειές μεγάλοι, και για τη σύνταξη μικροί...

Έτσι είδατε ότι μπορεί να είναι καλύτερα να γυρίσετε στην Αρμενία.

Ναι, σκεφτήκαμε ότι θα είναι πιο οικονομικά αλλά είναι και το μέρος που αγαπάμε. Με τους Αρμεναίους έχουμε την ίδια νοοτροπία.

Τα εικονίσματα της Ελεονώρας

Πότε αρχίσατε την επιστροφή;

Πριν από δύο χρόνια αποφασίσαμε να αγοράσουμε σπίτι, γιατί οι χωριανοί μας μας πούλησαν πιο οικονομικά. Μας βοήθησαν και οι γαμπροί. Έρχεται ο μεγάλος και δουλεύει, ο μικρός από την Ιρλανδία στέλνει λεφτά... Ό,τι μπορεί ο καθένας.

Το χωριό όμως έχει πολύ λίγο κόσμο. Πότε άρχισε να αδειάζει;
Μετά το '92, όταν τους δόθηκαν άδειες μαζικά. Μεταφέρονταν με αεροπλάνα, φτιάχτηκε στην Αλεξανδρούπολη η Παναγία, πήγαν εκεί οι άνθρωποι προσωρινά. Δηλαδή δεν έμεινε Πόντιος. Μόνο δυο-τρεις. Τώρα στο χωριό τα σπίτια ερημώνουν.

Δεν υπάρχει προσπάθεια επαναπατρισμού;
Είναι πολύ δύσκολο. Εμάς και τα δυο παιδιά μας παντρεύτηκαν, υγιείς οικογένειες έφτιαξαν, οπότε μπορούμε να είμαστε μακριά. Δεν μπορούν όλοι.

Έχετε ελληνική υπηκοότητα;
Ναι, την αρμένικη δεν μπορούμε ακόμα να την αποκτήσουμε. Γιατί φύγαμε πριν να γίνει η χώρα ανεξάρτητη δημοκρατία. Είχαμε σοβιετική υπηκοότητα τότε. Θα πρέπει τώρα να δουλέψουμε εδώ και μετά να την πάρουμε.

Εδώ τι κάνετε; Οι δυο σας και με κάποιους φίλους;
Έρχονται φίλοι, πάμε στα σπίτια τους. Αλλά ακόμα δεν έχω αποθυμήσει τον πολύ κόσμο. Το απολαμβάνω. Άλλωστε το καλοκαίρι έρχεται πολύς κόσμος για ξεκούραση.

Και Πόντιοι και Αρμένιοι;
Ναι, έρχονται Πόντιοι για να πάνε στα μνήματα, και επισκέπτες. Να, πότε ήταν, είχαν έρθει Τσέχοι και λέγανε μα πάμε στην Ελβετία και αυτά που τρώμε εκεί σε μια ημέρα τα τρώμε εδώ σε έναν μήνα.

Τι λειτουργεί εδώ;
Ένα μικρό μαγαζάκι με τα πιο απαραίτητα - το χειμώνα ούτε ψωμί δεν φέρνει.

Έχετε όμως ίντερνετ...
Ναι, βέβαια. Μιλάμε με τα παιδιά στο Skype, βλέπουμε ταινίες, ειδήσεις.

Με τους άλλους συγγενείς εδώ μιλάτε ποντιακά;
Φυσικά. Και με τους άλλους αρμενικά. Έχει Αρμεναίους που εγκαταστάθηκαν σε σπίτια που άφησαν οι Πόντιοι.

Εσύ δουλεύεις κάπου;
Σε ένα θέρετρο με υδρομασάζ, ιδανικό για διακοπές, πρώτης τάξης. Ήταν κάποτε κρατικό, τώρα το πήρε ένας Αρμένιος επιχειρηματίας που έχει εργοστάσια σοκολάτας στη Μόσχα. Με πήραν μόνιμα μαγείρισσα, γιατί μου αρέσει η κουζίνα. [σ.σ. το Resort Nairi υποδέχτηκε αυτές τις ημέρες τους πρώτους του επισκέπτες!]

Μαγειρεύεις και ποντιακά;

Ναι, ό,τι θέλω! Ζητάω τα υλικά και μου τα φέρνουν.

Ο Σταύρος δουλεύει;

Εδώ, στο σπίτι. Εγώ είμαι ο εργοδότης!

Μια κουβέντα όμως θα σας πω στο τέλος. Καλύτερα να μετανιώσεις για κάτι που έκανες παρά για κάτι που δεν έκανες. Το ζήτημα είναι μέχρι να πάρεις την απόφαση. Αφού την πάρεις, ακόμα κι αν είναι λάθος, τουλάχιστον δεν θα έχεις το παράπονο ότι δεν προσπάθησες.

Αποστολή (κείμενο-φωτογραφίες-βίντεο): Έρση Βατού.

Πηγή: pontos-news.gr